

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 4-9) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 (ข้อ 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน โดยสถานศึกษา พ.ศ.2543 ข้อ 19 กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเด็กและเยาวชน ฝึกฝนทักษะพัฒนาความสามารถในการให้คำปรึกษาร่วมแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน เพื่อดำเนินการพิจารณา ตรวจสอบ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการให้การปกป้องคุ้มครองอย่างมีเหตุผลรวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกให้มีทัศนคติที่ดีในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วยรวมทั้งให้สถานศึกษาจัดให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้สิทธิและเสรีภาพของตนโดยทั่วถึงกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1)

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้สภาพชีวิตและสังคมของคนไทยมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของคน

ในชาติอย่างมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการปรับความรู้ความสามารถของประชาชนในชาติให้สูงขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิตและมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม บ้านเมือง ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพื้นฐานในการกำหนดแผนโดยมีการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติบูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการโดยรวมที่ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนมีคุณภาพ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมเพื่อมุ่งไปสู่การอยู่ดีมีสุขของคนไทย แผนการศึกษาแห่งชาติ 1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: บทสรุป)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติ (Road Map) โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพที่ชัดเจนตามแผนปฏิบัติงาน โดยกำหนดการดำเนินงานเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2546) ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครูไปสู่ความรับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเอนกัรรวม ระยะที่ 2 (ธันวาคม 2546 – พฤษภาคม 2547) พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และวางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปทุกโรงเรียน ระยะที่ 3 (พฤษภาคม-ตุลาคม 2547) เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับรองรับการประเมินที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน (Road Map) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 4 ระยะยั่งยืน(พฤศจิกายน 2547 เป็นต้นไป) กำหนดให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของ การบริหารจัดการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549: 50-53)

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะการสร้างคนให้มีคุณภาพต้องดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีการพัฒนาแบบองค์รวม กล่าวคือ ให้เป็นคนดี คนเก่งและเป็นคนที่มีความสุขสามารถอยู่รอดได้ในสังคมอย่างเฉลียวฉลาด ทั้งนี้สภาพสังคมในขณะนี้มีความเป็นสากลและสลับซับซ้อนมากขึ้น

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีภารกิจในการจัดการศึกษา เพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาด้วยความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ซึ่งเป็นการสร้างศักยภาพทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา มีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นคุณลักษณะของคนไทยในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ โดยมีความเชื่อมโยงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศและบริบทของสังคมโลก (ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา, 2544 : 1) การพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าในยุคปฏิรูปการศึกษาที่มีความตื่นตัวทางการเรียนรู้และมีการแข่งขันกันสูงทางการศึกษา ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันถูกกระตุ้นด้วยลักษณะของสังคมแห่งการเรียนรู้จากสื่อต่างๆ รอบตัวที่มีความหลากหลายมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามตามแบบอย่างวัฒนธรรมไทย สามารถประกอบอาชีพ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องนับเป็นจุดมุ่งหมาย และภารกิจหลักของสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน การที่สถานศึกษาจะดำเนินการให้บรรลุหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันกำหนดแผนงานและนโยบายทางการศึกษา ให้มีความเหมาะสมกับสถานศึกษา ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญพร้อมทั้งเป็นตัวจักรสำคัญในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีหน้าที่และบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำและผู้สั่งการ โดยจะต้องทำหน้าที่ด้านการบริหารการอำนวยความสะดวก การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษานั้น การบริหารงานของผู้บริหารย่อมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำสูงย่อมสามารถทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สามารถทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

บุคคลผู้เป็นหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้นำในหน่วยงานนั้นๆ ถือเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ภายในหน่วยงาน ผู้บริหารจะต้องมีอุดมการณ์ในการที่จะบริหารงานให้เป็นไปตามภารกิจขององค์กรหรือหน่วยงานอย่างจริงจัง ไม่ทำงานแบบเช้าชามเย็นชามเป็นคนกล้าตัดสินใจไวต่อข้อมูล เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ชื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน ประสานสิบทิศ คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ๆ จูงใจเพื่อนร่วมงาน ทนทานต่อปัญหาอุปสรรค รู้จักยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ และบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 15) และผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปฏิรูปการศึกษาระดับสถานศึกษา งานวิจัยหลายชิ้นได้ระบุตรงกันว่าผู้บริหารที่ให้ความเอาใจใส่ต่อการบริหารงานทุ่มเทให้กับงานพัฒนาการเรียนการสอนมีคุณธรรมมีภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ

ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี บุคลากรได้รับการพัฒนาและมีขวัญกำลังใจในการทำงาน (รุ่ง แก้วแดง, 2542: 142)

สภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันอันเกี่ยวข้องกับนักเรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน มีมากมาย เช่น ภัยสารเสพติด ความล้มเหลวทางการเรียน ภัยทางเพศ การใช้ความรุนแรง และการกลั่นแกล้งรังแก อุบัติภัยบนท้องถนนหรือในโรงเรียน เหล่านี้ล้วนเป็นสภาวะวิกฤตที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งสิ้น นอกจากสภาวะวิกฤตที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนแล้ว ยังมีปัจจัยเสี่ยงหรือเงื่อนไขที่เป็นสาเหตุหรือกระตุ้นให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้ คือ ปัจจัยเสี่ยงด้านตัวนักเรียน เช่น มีทักษะการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสม ขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง ไม่กล้าแสดงออกขาดทักษะ ในการปฏิเสธเพื่อน มีความเชื่อมั่นในตนเองและความนับถือตนเองต่ำ มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจมีเจตคติไม่เหมาะสมหรือโน้มเอียงที่จะชอบเสี่ยงหรือทดลองใช้ยา การใช้ความรุนแรง ปฏิเสธค่านิยมหรือศาสนาที่สังคมส่วนใหญ่ยึดถือ มีพัฒนาการทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในวัยเด็กต่อต้านสังคม พุดปด ขโมย ก้าวร้าว ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับครูและโรงเรียน เป็นต้น ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว เช่น ความขัดแย้งและความรุนแรงในครอบครัวครอบครัวขาดความเป็นปึกแผ่น ครอบครัวแปลกแยกหรือแยกตัวออกจากสังคมการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ปัจจัยเสี่ยงด้านโรงเรียน เช่น ขาดการดูแลเอาใจใส่แก่นักเรียนอย่างจริงจังและไม่สร้างสัมพันธภาพที่เหนียวแน่นระหว่างครูกับนักเรียน ผู้ปกครองกับชุมชน หย่อนประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทั้งในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดการพฤติกรรมขาดการใช้กฎระเบียบวินัยที่เหมาะสม เลือกปฏิบัติ หรือไม่มีมาตรฐานการปฏิบัติที่แน่นอน ปัจจัยเสี่ยงด้านกลุ่มเพื่อน เช่น การคบเพื่อนที่เกรง อันธพาล เสเพล การคบเพื่อนที่มีเจตคติโน้มเอียงในทางก้าวร้าวชอบเสี่ยงภัย ชอบมั่วสุมเบี่ยงเบนทางเพศ การได้รับแรงกดดันบีบบังคับ ข่มขู่ ไม่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ปัจจัยเสี่ยงด้านชุมชนและสังคม เช่น การใช้ระบบแบบแผนในชุมชน ชุมชนอ่อนแอ ขาดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชนและสังคม ต่างคนต่างอยู่ขาดความภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ชุมชนมีเจตคติโน้มเอียงต่อการยอมรับค่านิยมในการเสพสิ่งเสพติดมอมเมา การใช้ความรุนแรง เป็นต้น ปัจจัยเสี่ยงด้านต่างๆ ดังกล่าวล้วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์มีผลกระทบซึ่งกันและกันเป็นเหตุปัจจัยสู่สภาวะวิกฤตได้ หากไม่มีระบบ การป้องกันส่งเสริมหรือจัดเงื่อนไขที่จะส่งผลที่ไม่พึงปรารถนาต่อตัวนักเรียนและสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546: 11-12) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการ

สื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบล้วนก่อให้เกิด ความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การปรับตัวไม่เหมาะสม ที่มีผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งก่อให้เกิดสภาวะวิกฤตทางสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2546: 1)

ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ประกอบด้วย 6 อำเภอได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ อำเภอสิงหนคร อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอนาหม่อม ปีการศึกษา 2552 มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งหมด จำนวน 36,105 คน มีนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนและออกกลางคัน เป็นจำนวน 239 คน จำแนกตามปัญหาได้ดังนี้ ปัญหาความยากจน 28 คน ปัญหาทางครอบครัว 29 คน ปัญหาการปรับตัว 16 คน ปัญหาเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ 3 คน ปัญหาการหาเลี้ยงครอบครัว 6 คน สมรสแล้ว 9 คน อพยพตามครอบครัว 2 คน และปัญหาอื่นๆ อีก 146 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, 2553: 9)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งเป็นภาระงานสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ประสานความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง ความสำเร็จของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะเป็นข้อมูลที่สะท้อนความจริงของนักเรียนครบทุกด้านอย่างถูกต้องชัดเจนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายน่าเชื่อถือตรวจสอบได้ จะทำให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถช่วยเหลือนักเรียนให้เติบโตและพัฒนาไปในแนวทางที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย มีดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 35 โรงเรียน ประชากรทั้งหมด 429 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, 2554)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 203 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

2. ขอบเขตตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ

สถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้แก่

2.1.1 ตำแหน่ง มี 2 ตำแหน่ง คือ

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครูผู้สอน

2.1.2 ประสบการณ์การทำงาน มี 4 ช่วง คือ

- 1) 1 - 5 ปี
- 2) 6 -10 ปี
- 3) 11- 15 ปี
- 4) มากกว่า 15 ปี ขึ้นไป

2.1.3 ขนาดสถานศึกษา มี 3 ขนาด คือ

- 1) ขนาดเล็ก
- 2) ขนาดกลาง
- 3) ขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักการบริหารวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ การวางแผนปฏิบัติงาน (Plan) การปฏิบัติงานตามแผน (Do) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (Check) การปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน (Action) เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 5)

3. ขอบเขตเนื้อหา

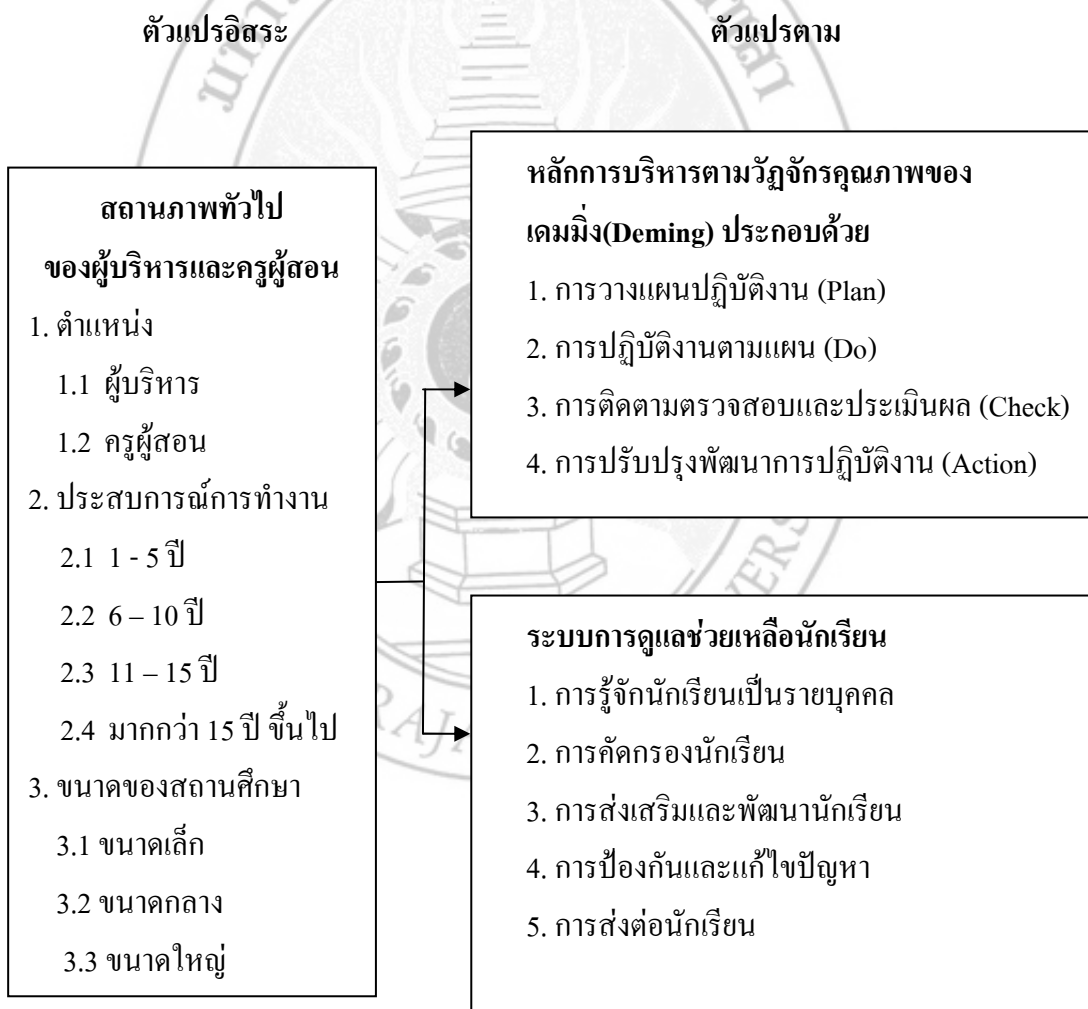
ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักการบริหารวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming) เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน

4. ขอบเขตระยะเวลา

ผู้วิจัย ได้ศึกษาตั้งแต่ พุทธศักราช พ.ศ. 2554 – มีนาคม พ.ศ. 2555

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการผู้อำนวยการในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ทำหน้าที่ในการบริหารงานโรงเรียน หรืองานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2. **ครูผู้สอน** หมายถึง ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่ปฏิบัติการสอน และยังได้รับมอบหมายให้เป็นครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูแนะแนวหรือครูหัวหน้าระดับชั้นเรียน ในสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

3. **ประสบการณ์การทำงาน** หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้บริหารหรือครูผู้สอนได้รับคำสั่งบรรจุแต่งตั้ง จนถึงปัจจุบัน

4. **สถานศึกษาอำเภอสิงหนคร** หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 แบ่งเป็น 3 ขนาดได้แก่

4.1 **สถานศึกษาขนาดเล็ก** หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1-120 คน

4.2 **สถานศึกษาขนาดกลาง** หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

4.3 **สถานศึกษาขนาดใหญ่** หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

5. **การบริหาร** หมายถึง กระบวนการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะทำงาน ในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักการบริหารอย่างเป็นระบบตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง เป็นฐานความคิด ดังนี้

5.1 **การวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)** หมายถึง การกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ การกำหนดมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวางระบบและแผนการดำเนินงาน

5.2 **การปฏิบัติงานตามแผน (Do)** หมายถึง การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุน การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครอบคลุมทั้งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน และการผลิตหรือจัดหาสื่อ ในการสนับสนุนกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.3 **การติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Check)** หมายถึง การนิเทศ กำกับ ติดตามงานที่มอบหมาย การประเมินผลเพื่อทบทวน

5.4 **การปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน (Action)** หมายถึง การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้ได้มาตรฐาน การสรุปรายงานและประชาสัมพันธ์

6. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นระบบมีขั้นตอน ตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม และพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย มีดังนี้

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถนำไปพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอสิงหนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 และสถานศึกษาอื่นๆ ในการปรับปรุง พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านการวางแผนปฏิบัติงาน (Plan) การปฏิบัติงานตามแผน (Do) การติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน (Action) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะด้านการบริหารและส่งเสริมการพัฒนาครู ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน